

Verdwaald verdriet

Colofon

ISBN: 978 94 6365 620 7

1e druk 2024

© 2024, Marten van Olst

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Drukwerk: CSL digitaal B.V.

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

Verdwaald verdriet

Marten van Olst

Dankwoord

Dit boek is een ode aan Marius en Myriam. Maar ook aan Cecile, Philippe en Flore, zoals ze in dit boek genoemd worden. Ik houd van jullie tot de maan en terug. Tom, dank dat jij het manuscript als eerste wilde lezen en corrigeren.

Daar staat ze. Haar bruine haren wapperen vrolijk in de wind. Ze staat met haar rug naar me toe en zwaait nonchalant. Op de achtergrond rollen golven het strand op. Er vaart een enorme vrachtboot met zeecontainers langs, nog geen 200 meter van haar vandaan. De meeste containers op het schip zijn rood en blauw en op de een of andere manier kleuren ze mooi bij haar bruine haar. 'Wat zit je te kijken?' vraagt Cecile speels. Van de achterkant kun je niet zien dat ze zwanger is. Ze heeft een prachtig figuur en ze oogt jong, ook al is ze inmiddels 34. 'Ik zou wel vier kinderen willen, dat weet je toch,' zeg ik terwijl we samen over het strand lopen. 'Laten we beginnen met één,' lacht Cecile. Haar ogen stralen als ze lacht. Ze heeft mooie witte tanden. 'Trouwens, jij hebt makkelijk praten, jij hoeft geen kinderen te baren. Misschien heb ik er na één wel genoeg van! Maar dat denk ik niet. Zullen we vanavond trouwens bij een visrestaurant reserveren?' Ik blijf even stil. Cecile praat onverstoord verder. 'We moeten gewoon wachten met de babykamer schilderen tot hij of zij er is. Het is wel praktisch om het geslacht van tevoren te weten, maar dat wil ik eigenlijk niet. 'Ik voel me intens gelukkig. Cecile is de mooiste vrouw die ik ken en ze is een spontane flapuit. Ik denk dat ze een fantastische moeder zal zijn. Misschien wat chaotisch, maar altijd oprecht en liefdevol. We kennen elkaar nu iets meer dan drie jaar en het leven lacht ons toe.

Twee werelden

Er zijn altijd twee werelden geweest. Thuis is de veilige wereld met Cecile, Philippe, Flore en Marius. Thuis hebben we een grote openhaard, die de woonkamer met een gele gloed verlicht. Er hangt vaak nog een vleugje geur van zelfgemaakt brood of pannenkoeken. Er worden kinderliedjes gezongen,

kastelen gebouwd en speurtochten bedacht. Thuis zijn we eerlijk tegen elkaar en eten we worteltjes en paprika's als snackjes. Als je buiten gespeeld hebt, moet je eerst je handen wassen en als je helemaal onder de modder zit moet je in bad. Door de week moet je je eerst aankleden voordat je naar beneden mag en in het weekend mag je in je pyjama naar beneden en filmpjes kijken. Op vrijdagmiddag eten we chipjes en drinken we limonade. In deze wereld kruip ik op handen en voeten door de woonkamer en doe ik net alsof ik Marius op ga eten. Philippe en Flore beschermen hem dapper met hun houten schilden en plastic zwaarden. Philippe trekt zijn superheldenpak aan en springt op mijn rug, terwijl Flore blijft herhalen dat ik Marius niet op mag eten omdat hij een baby is. Marius zelf kijkt mij glunderend aan en zwaait met een schuimplastic zwaard.

De andere wereld ken ik eigenlijk pas sinds ik werk. In die andere wereld rijden dronken mensen tegen bomen aan en worden hun ledematen geamputeerd. In die andere wereld zijn er dieven en mensen die het slecht met je voor hebben. In die andere wereld krijgen mensen kanker en gaan bedrijven failliet, worden mensen werkloos of overlijden hun ouders.

Toen ik als aanstaande arts naar Afrika ging en een paar maanden in Kenya verbleef, mengden de twee werelden zich opeens. In het ziekenhuis zag ik de meest schrijnende gevallen. Kinderen met vieze wonden en open botbreuken, jonge mensen die doodgingen aan eenvoudig te behandelen infectieziekten en gruwelijke auto-ongevallen. Dat gebeurde voor mijn gevoel allemaal in een wereld waar ik geen grip op had. Ik voelde me een buitenstaander met goede intenties, maar geen onderdeel van het geheel. In mijn veilige wereld

schreef ik mijn ouders en belde ik met mijn vriendin Nienke. Met Nienke wilde ik later trouwen en kinderen krijgen. In de weekenden reisde ik op een oude motor door het Afrikaanse landschap en ik kon op ieder moment besluiten om weer terug naar Europa te gaan. Ik zou maar met mijn creditcard hoeven zwaaien om een dag of wat later thuis te zijn. Het kwam geen moment in mij op, dat mij iets kon gebeuren.

Ik woonde met nog een aantal internationale studenten in een vrijstaand huis, naast het ziekenhuis met een enorme tuin. 's Avonds maakten we vuur en luisterden we naar het gezang van tropische vogels en het constante gezoem van insecten. Ons huis was ommuurd en werd pertinent bewaakt. Een keer per week belde ik met mijn ouders. Met Nienke belde ik vaker. Ik hield van haar. Nienke was klein en blond en had vrolijke blauwe ogen. Ze was de enige die ik kende, die de avond voor een college broodjes maakte, met pesto, honing, brie, sla en tomaatjes voor de volgende dag. Voor haar was dat logisch, terwijl het voor mij onmogelijk leek. Ik kon domweg niet ver genoeg vooruitdenken en dat soort inkopen doen. Ik was nooit een dag van tevoren bezig met wat ik eventueel de volgende dag zou eten. Het resultaat was dat ik vaak een zompig broodje uit de kantine kocht. Voor Nienke was het vreemd dat niet alle mensen een lekkere lunch voor zichzelf maakten. Nienke hield van orde. De boeken en cd's in haar kamer waren op alfabetische volgorde gerangschikt en alle andere dingen per categorie. Zo lagen de paperclips en de elastiekjes bij elkaar in een laatje, samen met een rol plakband, een tube lijm en een nietapparaat. Dat waren dingen om andere dingen bij elkaar te voegen. Ze vond het prettig als dingen geordend waren, dan hoefde je nooit te zoeken naar spullen. We waren zo verschillend dat we vaak de slappe lach kregen door

elkaar alleen maar te observeren. Als ik iets schreef en daarbij buiten de lijntjes van het schrift ging, vond ze dat onbegrijpelijk. ‘Hoe kun je dat doen, daar zijn de lijntjes voor!’ riep ze dan ontsteld. Als ik koffie zette gooide ik een willekeurig hoeveelheid water en koffie in het apparaat. Soms smaakte mijn koffie dan te sterk, soms te slap en heel soms, verbazingwekkend lekker. Nienke mat de schepjes minutieus af en de koffie smaakte altijd lekker, precies zoals ze het wilde. Op vakantie wandelden we in de bergen en sliepen samen in een klein tentje. Ik las haar boeken van Herman Hesse voor. Nienke studeerde ook geneeskunde en in de collegebanken zat ik altijd naast haar. Zij was de reden dat ik zelden een college of werkgroep miste. Met Nienke wilde ik oud worden. Als zij de moeder van mijn kinderen zou worden, zou alles kloppen. Na college fietsten we vaak de ommelanden van Groningen in en studeerden voor onze tentamens op een kleedje in de weilanden. Zij schonk dan thee in, zonder te morsen en bracht eigengemaakte koekjes mee. Wat was ik dol op haar.

Toen ik op een avond aan tafel zat met mijn huisgenoten in Kenya en een boterham met avocado en tomaat naar mijn mond bracht, belde mijn moeder. Ik kon aan haar stem horen dat er iets vreselijks was gebeurd. Ze vertelde dat Nienke samen met haar broertje was omgekomen in de bergen.

Geneeskunde leek een logische studiekeuze voor mij. Mijn oudere broer studeerde geneeskunde, mijn vader was dokter en mijn opa was dokter geweest. Mijn vader had vroeger als tropenarts gewerkt in Kenya en ons huis hing vol met exotische maskers, beelden en foto's uit die tijd. Als kind was ik dol op de verhalen over natuurgenezers, giftige slangen en inheemse ziektes. Mijn vader vertelde over speren die hij uit mensen had verwijderd, pezen die hij had gehecht na aanvallen met kapmessen. Hij had keizersneden verricht waarbij kinderen net op tijd ter wereld kwamen en malariapatiënten behandeld die klappertandend van de koorts in het ziekenhuis lagen. Echte geneeskunde. Dat wilde ik ook.

Ik had er geen seconde over nagedacht dat je in de geneeskunde na je studie vrijwel onmiddellijk werd geacht je te specialiseren tot oogarts of internist, huisarts of chirurg of iets dergelijks.

Tijdens een stage als student in Kenya mocht ik een aantal maanden meelopen op de orthopedie. Ze behandelden botbreuken, tuberculose, aangeboren vergroeiingen en botinfecties. Ik was meteen verkocht en wilde ook graag orthopeed worden.

Tijdens mijn opleiding werd het mij snel duidelijk dat de moderne orthopedie een heel ander vak was, dan datgene dat ik als jonge avonturier voor ogen had gehad. Ik was niet erg enthousiast over de planbare orthopedische zorg zoals heup en knieprothesen en wilde na mijn opleiding zo snel mogelijk naar het buitenland om mij alsnog te storten in botbreuken, open wonden en andere acute chirurgische problemen.

Thuis bevallen?

‘Thuis bevallen of in het ziekenhuis?’ vraagt Cecile met priemende ogen. Ik weet dat elk antwoord dat ik geef verkeerd is. ‘Thuis lijkt mij wel knus en vertrouwd,’ probeer ik. Haar ogen schieten vuur. ‘En als er dan iets misgaat!’ zegt ze fel. ‘Maar in het ziekenhuis lijkt mij ook goed hoor,’ antwoord ik snel. Ze zucht hoorbaar. ‘In het ziekenhuis lijkt mij zo onpersoonlijk en onnatuurlijk.’

Cecile heeft stralende reebruine ogen. Als ze iets grappig vindt moet ze al snel schaterlachen. Als ze zich blij, verdrietig of boos voelt, uit ze dat ook direct. Keuzes maken is een probleem. Bij elke mogelijke keuze, moeten er eerst andere mensen worden geconsulteerd. Afhankelijk van hun respons en hoe dat voelt, vormt ze haar eigen mening. Ik vind keuzes maken niet moeilijk, ik kies gewoon iets.

‘Ik wil toch in het ziekenhuis bevallen, maar dan wel met onze eigen verloskundige.’ We zijn samen het nieuws aan het kijken en ik kijk verbaasd op. ‘Oké,’ antwoord ik, ‘dat lijkt me een goed idee.’ Ze legt haar hand in mijn hand en we kijken samen verder. Later blijkt dat het doorslaggevende argument van mijn schoonmoeder kwam. Een thuisbevalling was, wat haar betrof kindermoord met voorbedachten rade, tenzij het goed zou gaan.

We woonden in Groningen. Ik werkte als arts-assistent orthopedie in het ziekenhuis en Cecile werkte als Diëtist in hetzelfde ziekenhuis. We droomden er allebei van om op wereldreis te gaan of om in het buitenland te gaan wonen en werken

voor een aantal jaren, zodra ik mijn opleiding tot orthopedisch chirurg zou hebben afgerond.

Een week voor de uiterekende datum gingen we voor een controle bij de verloskundige langs. Cecile was de fitste zwangere ooit. Ze ging elke dag naar het buitenzwembad naast ons huis en fietste kilometers door de stad en door de omlandigheden van Groningen. Ze deed aan zwangerschapsyoga en *hypnobirthing* en als ze echt een eetkick had vanwege alle hormonen die door haar lijf gierden, nam ze een wortel met humus. Ze had een slank figuur en een prachtige buik. Ze vond zichzelf een dikke onaantrekkelijke poen.

De verloskundige zegt dat ze werkelijk prachtig zwanger is. Ze mag plaatsnemen op de onderzoeksbank en even lalter galmen de harttonen van ons kindje door de kamer. Ze beoordeelt ook nog eens de ligging van het kindje. ‘Wat een harde billetjes heeft het kindje,’ grapt de verloskundige. Op het moment dat ze het zegt betreft haar gezicht. Ze gaat nu heel voorzichtig nog eens voelen. ‘Voor de zekerheid moeten we denk ik nog even een echo laten maken, het zou kunnen dat het kindje onderste boven ligt, in stuit,’ zegt ze nu met een verontschuldigende blik.

Diezelfde middag kunnen we terecht voor een echo. Ons kindje ligt inderdaad in stuit.

Soms zou ik willen dat ik geen arts was. Ik ben geneigd om bij elke ingreep direct de mogelijke complicaties op een rijtje te zien. Die avond lees ik de richtlijn ‘stuitligging’ van de vereniging van gynaecologen. 90 procent van de stuitliggingen eindigt in een spoedkeizersnede. Daar hebben we niet op geoeft bij de zwangerschapsyoga. Cecile wrijft zachtjes en

tevreden over haar buik. Ze kijkt me onbezorgd aan en zegt dat het allemaal wel goed komt.

Ik bel een vriend op die gynaecoloog is om zijn mening te horen over stuitliggingen. 'Hoeveel stuitbevallingen doen jullie per jaar?' Vraag ik hem. 'Een stuk of twintig,' mompelt hij. Hoeveel normale bevallingen doen jullie überhaupt per jaar? Tussen de 2000-3000. Ik probeer mijn gedachten te ordenen. 'Met hoeveel gynaecologen zijn jullie?' 'Acht' antwoordt hij. 'Dus jullie doen er ieder ongeveer twee of drie per jaar de man.' Hij blijft even stil en zegt dat hij al twee jaar geen stuitbevalling heeft gehad. 'Maar de laatste die jij had? Hoe ging dat?' vraag ik dwingend. 'Oh, dat werd een spoedkeizersnede,' zegt hij droog.

Ik stel nog een aantal vragen en hoe langer we praten, hoe ongemakkelijker ik word. 'Je zou een draaiing kunnen proberen,' zegt hij. 'Als dat lukt heb je een grote kans dat jouw vrouw daarna normaal kan bevallen.'

Toevallig ken ik iemand die ook een kind had dat in stuitligging lag. Ze hebben haar een uur lang zonder resultaat gemarteld in het kader van de 'de draaiing' en daarna alsnog besloten tot een keizersnede. Met een half oor luister ik wat hij verder allemaal vertelt 'Het wordt dus een keizersnede,' denk ik, maar zeg ik niet.

Dit maakt alles anders. Tijdens mijn coschap gynaecologie ging er een vrouw dood na een keizersnede. Het kindje overleefde. Alle bevallingen en keizersneden die goed gingen heb ik niet onthouden, maar deze wel.

Mijn vriend zegt dat we geluk kunnen hebben met de gynaecoloog die dienst heeft op de dag van de bevalling. Als het een man met een snor is van een jaar of zestig die in zijn

tijd tangverlossing heeft geleerd, dan is een keizersnede niet nodig. 'Met een tang krijgt hij het kind er dan ook wel uit.' 'Je kunt ook pech hebben, dat de dienstdoende gynaecoloog net klaar is met zijn opleiding en nog nooit een stuitbevalling heeft gedaan,' denk ik, maar zeg ik niet.

Twee dagen later hebben we een afspraak in het ziekenhuis voor een draaiing. Het martelverhaal heb ik niet aan mijn vrouw verteld. Ik zit gespannen in de wachtkamer van de afdeling gynaecologie. Cecile is niet gespannen. 'We zien het wel,' zegt ze luchtig. Ze straalt onbezorgdheid uit. Een half uur later ligt ze aan een monitor in een onderzoekskamer. Er komt een arts-assistent binnen die beleefd vraagt of ze de ligging vast mag beoordelen. Ze begint aan de prachtige buik van mijn vrouw te sjorren. Ik zie Ceciles gezicht vertrekken. Even later komt er een oudere man met een snor binnen. 'De marteling gaat beginnen,' denk ik. Na twee minuten manipuleren veegt de arts-assistent een druppel zweet van haar voorhoofd, ze pauzeert en zegt buiten adem dat het allemaal wat lastig is. Nu doet de oudere man een stap naar voren. Hij heeft een speelse glimlach op zijn gezicht, fonkelende blauwe ogen en een krullende snor. Hij kijkt Cecile rustig aan. Hij begint te voelen en manipuleert haar buik, alsof er een porseleinen kopje thee inzit, dat zonder te morsen moet worden verplaatst. Hij vraagt Cecile te ontspannen en heel rustig en elegant draait hij ons kindje 180 graden waarbij hij steeds oogcontact houdt met mijn vrouw. Er is vrijwel geen ongemak op Cecile haar gezicht te lezen.

Met een echo wordt een minuut later bevestigd dat het is gelukt. Hij kijkt Cecile warm aan en zegt: 'Ga lekker naar huis en geniet van de verdere zwangerschap.' Hij schudt mij de hand en loopt dan rustig de kamer uit. Cecile en ik kijken

elkaar blij en verbaasd aan. ‘Dat was het?’ vraag ik nog. Ja, ‘dat was het,’ antwoord hij droog.

De weeën beginnen regelmatig te worden. Cecile staat onder de douche in ons appartement. We hebben net naar de verloskundige gebeld. Ze komt zo kijken. Even later staat Cecile als in een trance voor ons bed met haar handen op haar buik. Ze is prachtig. Daar komt weer een wee. Ik zit geduldig op het bed. Af en toe aai ik over haar rug. Nu komt er weer een wee. Volgens mij zie ik het hoofdje. Ik slik, bel de verloskundige en trek snel handschoenen aan. Dit wordt geen ziekenhuisbevalling.

België

Toen ik bijna klaar was met mijn opleiding tot chirurg solliciteerde ik op een tijdelijke positie in een klein ziekenhuis in Nederland. Ik wilde eerst wat ervaring opdoen, voordat we naar het buitenland zouden gaan. Ik had mijn beste pak aantrokken en mij zo goed mogelijk voorbereid op het gesprek. Toen ik zenuwachtig de kamer binnenkwam en iedereen de hand had geschud bleef het even stil in de kamer. Een man van een jaar of zestig keek mij minzaam aan en stelde mij een aantal vragen. ‘Hoe denk jij je aandeel in de productie te kunnen maximaliseren?’ Ik had nog nooit nagedacht over ‘mijn aandeel in de productie’ en stotterde dat ik wel een vlotte werker was. Zijn collega glimlachte zuinig en vroeg mij wat mijn expertise was binnen de orthopedie. ‘Vooral algemeen,’ antwoordde ik bescheiden. We wisten allebei dat ik net klaar was met de opleiding en dus niet echt een expertise had. Iedereen met wie ik samen in de opleiding had gezeten en nog een paar anderen hadden mee gesolliciteerd op deze tijdelijke vacature en uiteindelijk werd degene met de meeste werkervaring aangenomen. Verder waren er in de directe omgeving geen vacatures. Die avond kwam ik thuis en vertelde Cecile dat ik me vernederd voelde door een oude zuurpruim van een chirurg en door zijn onverschillige collega. ‘Dan hebben we een goed excuus om direct naar het buitenland te gaan!’ lachte ze. Daar had ze een heel goed punt en ik merkte hoe mijn mismooide gevoel plaats maakte voor optimisme. Een aantal weken later solliciteerde ik op een baan in België en werd aangenomen bij een groot academisch ziekenhuis om exact datgene te doen wat ik altijd zo graag wilde; botbreuken en ongevallen behandelen. Inmiddels was Cecile bevallen

van Philippe en Flore en op het moment dat we verhuisden naar België waren ze twee en een half en een jaar oud.

In België gaan kinderen vanaf twee en een half jaar naar school en Philippe staat een week na aankomst in België, met zijn rugzakje op het schoolplein. De bel gaat en alle kinderen gaan keurig in rijtjes staan. Cecile en ik kijken vertederd hoe hij ook in een rijtje gaat staan en naar ons zwaait. Hij is net een week van zijn luiers af en ik hoop dat hij geen ongelukjes gaat krijgen.

In zijn boekentas zit een mapje voor de juf, een banaan, een koekje, een waterfles en vandaag geen boterhammen, want hij mag warm eten op school. 's Middags vraag ik wat hij gegeten heeft. 'Patatjes!' roept hij vrolijk. Ik kijk hem verwonderd aan, helemaal als hij de dagen erna elke dag patatjes blijkt te eten op school. Cecile is diëtist en belt verontwaardigd met de school om te vragen wat dit voor praktijken zijn. Patatjes blijken aardappels te zijn.

De wekker gaat en ik druk snel op de snooze knop. Cecile glipt ons bed uit, loopt naar de wc en komt even later met een stralend gezicht terug. 'Kijk eens goed!' zegt ze opgewekt. Ze houdt een zwangerschapstest in haar hand. Ik pak hem snel aan en kijk naar de overduidelijke gekleurde streepjes op de test. Het kan niet missen. Cecile kruipt blij boven op mij en geeft me een kus. 'We vertellen het Philippe en Flore pas als ik iets verder ben!' fluistert ze in mijn oor.

Cecile wil graag een thuisbevalling, net als bij Philippe en Flore. Ik weet niet goed wat ik wil. In België is een thuisbevalling heel ongewoon en alleen daarom al lijkt het me risicovol-

ler dan gewoon doen wat iedereen hier doet. Aan de andere kant snap ik Cecile ook en is het gevoelsmatig fijner om in je eigen veilige omgeving te bevallen.

Cecile belt stad en land af om een verloskundige te vinden die bereid is om thuisbevallingen te doen. 'Ik heb een verloskundige gevonden die vijf jaar lang als vroedvrouw in Congo heeft gewerkt!' roept Cecile blij als ik op een maandag thuiskom van mijn werk. De betreffende dame komt een week later op gesprek en maakt de indruk dat ze voor hetere vuren heeft gestaan, dan een thuisbevalling bij een kerngezonde vrouw die al twee vlotte thuisbevallingen heeft gehad.

Marius wordt geboren in onze slaapkamer en ik mag hem zelf opvangen, zoals ik dat ook bij Philippe en Flore heb gedaan, met de verloskundige vlak achter mij. Marius is een grote sterke baby met een rond gezicht, weinig haar en mooie blauwe ogen. Cecile straalt terwijl ze hem op haar borst legt en een arm om hem heen slaat. 'Jij bent Marius,' fluistert ze zachtjes terwijl ze in zijn stralend blauwe ogen kijkt.

Vogelwekker

Het ziekenhuis is een paar kilometer van ons huis en als ik 's avonds om half negen door de velden naar huis fiets voel ik me intens gelukkig. Alles klopt. We vormen een knus gezinnetje, mijn werk is fantastisch en Cecile geniet van haar kraamperiode met Marius.

Als ik thuiskom hoor ik Cecile schaterlachen in de tuin. We wonen in een enorme villa net buiten Leuven. Het huis is van vrienden van vrienden en stond leeg. We mogen het voor onbepaalde tijd huren voor een bijzondere prijs omdat de eigenaar graag wil dat het bewoond is, maar geen zin heeft in onbekende huurders die hij er misschien niet meer uit krijgt. We hebben een gigantische tuin en het huis heeft drie verdiepingen met veel grote slaapkamers en twee badkamers.

Cecile zit op het terras met Marius aan haar borst. Twee van haar beste vriendinnen zijn op bezoek en ze zijn zo druk in gesprek dat ze mij niet aan zien komen. Op tafel liggen uitgepakte cadeautjes, er staan twee flessen wijn en een pot thee waar verse munttakjes uitsteken.

Cecile is aan het vertellen hoe de bevalling ging en doet af en toe het accent van de verloskundige na. Haar vriendinnen luisteren met ingehouden adem en proestten het uit als ze 'Amai!' zegt. 'Daar komt jouw pappa eindelijk aan!' zegt ze tegen Marius als ze mij aan ziet komen. Ik geef Marius een kus en sla trots een arm om Cecile heen nadat ik haar vriendinnen heb begroet.